

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.

Posudek vedoucího práce

na diplomovou práci Františky Peckové

Asimilace znělosti v češtině rodilých mluvčích angličtiny

Diplomová práce Františky Peckové se věnuje osvojování zvukové stránky češtiny rodilými mluvčími angličtiny, konkrétně asimilaci znělosti, která představuje specifický rys zvukového plánu češtiny, s nímž mluvčí cizích jazyků mívají potíže. U anglofonních mluvčích se navíc jedná o výslovnostní rys doposud neprobádaný. Z hlediska výběru tématu, které navrhla diplomantka sama, se proto jedná o aktuální a významný výzkumný problém.

V teoretické části předložené diplomové práce se autorka postupně zabývá hláskovým a zejména souhláskovým popisem u češtiny a angličtiny, zvláštní pozornost věnuje kategorii znělosti. Následující kapitola se věnuje asimilačním procesům, asimilaci znělosti v češtině a angličtině i v mezijazykovém srovnání. Poslední dvě kapitoly teoretické části se zaměřují na osvojování výslovnosti cizího jazyka, především na různé faktory, které úspěšnost osvojování ovlivňují, a na prozkoumání pěti nejčastěji používaných učebnic češtiny jako cizího jazyka z hlediska výuky a procvičování výslovnosti.

Úvodní teoretické kapitoly představují poměrně zdařilé uvedení do zkoumané problematiky, nicméně obsahují některé více či méně problematické aspekty. Z fonetického hlediska se v práci místy vyskytují ne zcela přesné formulace; např. hláska /l/ je popsána tak, že se „špička jazyka dotýká horní části ústní dutiny“ (str. 9). Zejména se však nepřesnosti objevují v popisu cílového jevu, znělosti. Pokud autorka uvádí, že oba členové znělostních párů nejsou fonémy, neměly by být jako fonémy přepisovány (/y/ nebo /ɨ/ na str. 10). Podobně je principiálně chybné tvrzení, že anglické „slovní spojení *nice boy* tedy může být vysloveno /naɪz bɔɪ/, protože ve slově *nice* se foném /z/ nikdy nevyskytne. Z popisu v oddílu 2.3 není zcela zřejmý vztah mezi čtyřmi pojmy uvedenými v jeho názvu (tedy znělost, desonorizace, aspirace a napjatost); prosím diplomantku, aby u obhajoby vzájemné vztahy jednoznačněji vysvětlila. Konečně zmíním ne vždy konzistentní transkripci českých vokálů (např. příklady v oddílu 3.2). Popis v teoretickém úvodu je obecně logicky strukturovaný, jen pátá kapitola týkající se analýzy učebnic dle mého názoru v práci působí poněkud nesourodě.

K zacházení s odbornými prameny mám jen drobné výhrady. Místy se v teoretických kapitolách vyskytují přímé citace, kde lze dané propozice považovat za obecnou znalost (např. na str. 9 citace týkající se samohlásek). Naopak tvrzení, že v redukované řeči můžeme foneticky znělou hlásku díky jejímu trvání identifikovat jako hlásku neznělou (str. 11–12) by si odkaz na zdroj zasloužilo.

Empirická část diplomové práce začíná představením cíle studie a popisem jejího metodologického pozadí. Podrobně je představen vzorek dvanácti zkoumaných mluvčích a analyzovaný řečový materiál. Zde je důležité poznamenat, že autorka po pořízení nahrávky s prvním mluvčím musela modifikovat původní záměr nahrávat celé věty; analýza je tedy založena na izolovaných slovech nebo souslovích. I tak se u některých sousloví vyskytla realizace s pauzou; na str. 34 formulovaný požadavek („nahrávaný text musel být také přečten víceméně plynule“) tak nebyl zcela naplněn. Následuje popis a výsledky nejprve poslechové analýzy, z níž vyplývá, že mluvčí měli největší problém s asimilací znělosti před znělými obstruenty, a to v rámci slova i přes slovní hranici, a poté analýzy akustické. Za užitečné považují srovnání zjištěných údajů o znělosti s ideální podobou v češtině (obr. 34). Je však třeba poznamenat, že interpretace výsledků akustické analýzy není úplně přesná: konfidenční intervaly neodkazují na rozptyl reálných dat, ale na pravděpodobnost odhadu průměrné hodnoty.

Závěrečná kapitola předložené diplomové práce nastiňuje didaktický plán nácviku asimilace znělosti, který autorka doprovází pracovním listem v příloze práce. Zařazení této praktické kapitoly považují za přínosné, materiál se může stát užitečnou pomůckou pro učitele češtiny jako cizího jazyka.

Rád bych diplomantku požádal, aby se při obhajobě kromě výše uvedeného dotazu vyjádřila i ke shodě mezi poslechovými a akustickými výsledky. Jsou oba typy analýz srovnatelné?

Uzavírám, že Františka Pecková prokázala schopnost realizovat vědecký výzkum, i když jeho průběhu i samotné práci lze některé aspekty vytknout. Předložená diplomová práce proto splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení mezi **velmi dobře a dobře**.

V Praze dne 4. 9. 2019

.....

doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.
Fonetický ústav FF UK